DOMSTOLENS DOM
21. februar 1991 *

I sag C-245/88,

angående en anmodning, som Centrale Raad Van Beroep, Utrecht (Nederlandene), i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

H. C. M. Daalmeijer

mod

Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 13, stk. 2, litra d), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, O. Due, afdelingsformændene J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias og M. Díez de Velasco samt dommerne C. N. Kakouris, F. Grévisse og M. Zuleeg,

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: assisterende justitssekretær J. A. Pompe,

efter at der er indgivet indlæg af:

— Sociale Verzekeringsbank ved advokaterne B. H. ter Kuile og E. H. Pijnacker Hordijk, Haag og Bruxelles,

* Processprog: nederlandsk.

— den nederlandske regering ved generalsekretær i Udenrigsministeriet E. F. Jacobs som befuldmægtiget

— den danske regering ved juridisk konsulent i Udenrigsministeriet J. Molde som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved René Barents, Den Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg af Sociale Verzekeringsbank, den nederlandske regering ved J. W. De Zwaan som befuldmægtiget og Kommissionen i retsmødet den 16. maj 1990,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 14. juni 1990,

afsagt følgende

Dom

1 Centrale Raad van Beroep, Utrecht, har ved kendelse af 31. august 1988, indgået til Domstolen den 2. september s.å., i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6).

2 Spørgsmålene er rejst under en sag mellem Daalmeijer og Sociale Verzekeringsbank (herefter benævnt »SVB«) vedrørende beregning af Daalmeijer's alderdomspension.

3 Daalmeijer, der er nederlandsk statsborger, har været ansat som tjenestemand i det nederlandske Forsvarsministerium, senest i Beograd fra august 1969 til 1. maj 1974. Før da havde han gjort tjeneste i Frankrig, Belgien og Nederlandene. Daalmeijer har fra maj 1974 modtaget en pension i henhold til Uitkeringswet gewezen militairen (nederlandsk lov om sociale ydelser til tidligere ansatte ved militæret) og fra den 5. oktober 1982, hvor han fyldte 65 år, har han modtaget en alderdomspension i henhold til Algemene Ouderdomswet (nederlandsk lov om almindelig alderdomspension — herefter benævnt »AOW«).

4 Denne alderdomspension blev ved SVB's afgørelse af 22. marts 1983 nedsat med et beløb svarende til de perioder (otte, henholdsvis femten år), hvor Daalmeijer og hans hustru ikke anses for at have været forsikrede i henhold til den nederlandske lov, fordi de ikke havde bopæl i Nederlandene.

5 Denne afgørelse blev delvis annulleret ved dom afsagt af Raad van Beroep, Amsterdam. Daalmeijer har anket denne dom. Han har til støtte for anken anført, at Raad van Beroep fejlagtigt har anerkendt lovligheden af, at pensionen er blevet nedsat svarende til perioden fra 1. maj 1974 til 5. oktober 1982, hvor han og hans hustru havde bopæl i Frankrig.

6 Det bemærkes, at nedsættelsen følger af AOW's artikel 6, stk. 1, der lyder således:

»Enhver person, som er fyldt 15 år, men ikke 65 år, er forsikret i henhold til bestemmelserne i denne lov, såfremt vedkommende

a) har bopæl i Nederlandene

b) uden at have bopæl i Nederlandene har lønnet beskæftigelse i riget og som følge heraf er pålignet skat.«

7 Centrale Raad van Beroep, hvortil sagen er påanket, har besluttet af udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en (forhenværende) tjenestemand ifølge artikel 13, stk. 2, litra d), i forordning nr. 1408/71 omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, i hvis tjeneste han senest har været beskæftiget, selv om han og hans hustru har taget bopæl på en anden medlemsstats område, hvor ingen af dem — reelt og effektivt — har udøvet beskæftigelse i den i artikel 13, stk. 2, forudsatte betydning, og hvor de heller ikke på anden måde ifølge denne bestemmelse har været omfattet af denne medlemsstats lovgivning?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, kan bopælskravet i henhold til AOW's artikel 6, stk. 1, litra a), da gøres gældende over for den pågældende, for så vidt angår den periode, hvor han (og hans hustru) har haft bopæl i en anden medlemsstat end den, i hvis tjeneste han senest har været beskæftiget, og i hvilken han under den senest udøvede beskæftigelse ifølge national ret må anses for at have opretholdt sin bopæl?

3) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, og/eller det andet spørgsmål besvares bekræftende, hvorledes skal spørgsmålene da besvares, såfremt den i første spørgsmål nævnte tjenestemand i den periode, hvor han havde bopæl i en anden medlemsstat end Nederlandene, fra Nederlandene modtog ydelser i anledning af, at hans seneste beskæftigelse her i landet var ophørt (hvilke ydelser i øvrigt ifølge national ret ikke indebar forsikring i henhold til AOW)?«

8 Vedrørende den nederlandske lovgivning, de relevante fællesskabsbetemmelser og de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen, henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

9 Den forelæggende ret ønsker med det første og andet spørgsmål i det væsentlige oplyst, om en medlemsstats lovgivning — og navnlig de bopælsbetingelser heri, der er afgørende for, om en person er omfattet af den sociale sikringsordning — i henhold til artikel 13, stk. 2, litra d), i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på en person, der endeligt er fratrådt en medlemsstats tjeneste og derefter sammen med sin ægtefælle har taget bopæl i en anden medlemsstat, hvor vedkommende ikke udøver nogen virksomhed eller på andet grundlag er omfattet af en social sikringsordning.

10 Det bemærkes i denne forbindelse, at med forbehold af særlige regler for søfolk er personer, der er omfattet af forordning nr. 1408/71, i henhold til forordningens artikel 13, stk. 1, alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i forordningens afsnit II.

11 Det må fastslås, at Daalmeijer er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71, idet det fremgår af forordningens artikel 2, stk. 3, at den »finder anvendelse på tjenestemænd og på personer, der efter den lovgivning, som skal anvendes, ligestilles med tjenestemænd, for så vidt de pågældende er eller har været omfattet af en medlemsstats lovgivning, på hvilken denne forordning finder anvendelse«.

12 Imidlertid finder ingen af bestemmelserne i afsnit II i forordning nr. 1408/71 anvendelse i det foreliggende tilfælde. Daalmeijer befinder sig ikke i nogen af de situationer, der er beskrevet i artikel 13, stk. 2, litra a), b), c) eller e), eller artikel 14-17. Med hensyn til artikel 13, stk. 2, litra d), hvorefter tjenestemænd og dermed ligestillede personer med forbehold af artikel 14-17 er »omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, i hvis administration de er beskæftiget«, bemærkes, at denne bestemmelse ikke vedrører personer, der endeligt er ophørt med erhvervsmæssig virksomhed.

13 Sidstnævnte bestemmelse skal således løse de lovvalgskonflikter, der kan opstå, når en person ikke har bopæl og beskæftigelse i samme medlemsstat. Sådanne lovvalgskonflikter kan imidlertid ikke opstå for arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der endeligt er ophørt med erhvervsmæssig virksomhed.

14 Det følger heraf, at de bopælsbetingelser, der er afgørende for, om en person er tilknyttet den nationale sociale sikringsordning, kan anvendes i tilfælde som det foreliggende i modsætning til, hvad der gælder, såfremt en medlemsstats lovgivning finder anvendelse i henhold til lovvalgsreglerne i artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 (jf. dom af 3.5.1990, sag C-2/89, Kits van Heijningen, Sml. I, s. 1755).

15 Det bemærkes i denne forbindelse, at det fremgår af Domstolens praksis, at det henhører under lovgivningen i den enkelte medlemsstat at fastsætte vilkårene for retten eller forpligtelsen til at være tilsluttet en social sikringsordning eller en bestemt gren af en sådan, herunder også betingelserne for medlemskabets ophør, idet der dog ikke herved må ske en forskelsbehandling mellem indenlandske statsborgere og statsborgere fra andre medlemsstater (jf. bl.a. dom af 24.9.1987, sag 43/86, de Rijke, Sml. s. 3611, præmis 12).

16 Endvidere bemærkes, at den omhandlede bopælsbestemmelse ikke kan tilsidesættes ved en direkte eller analog anvendelse af bestemmelserne i forordning nr. 1408/71.

17 Første og andet spørgsmål må derfor besvares således, at artikel 13, stk. 2, litra d), i forordning nr. 1408/71 ikke finder anvendelse i tilfælde, hvor en person endeligt er fratrådt en medlemsstats tjeneste og derefter sammen med sin ægtefælle har taget bopæl i en anden medlemsstat, hvor vedkommende ikke udøver nogen erhvervsmæssig virksomhed eller på andet grundlag er omfattet af en social sikringsordning.

18 Med hensyn til tredje spørgsmål bemærkes, at spørgsmålet om, hvorvidt en person skal betragtes som forsikret i henhold til en social sikringsordning, fordi han modtager ydelser i anledning af, at hans seneste beskæftigelse er ophørt, må afgøres efter reglerne for tilknytning til denne ordning og således efter den nationale lovgivning, der finder anvendelse.

19 Det tredje spørgsmål må herefter besvares således, at i den i spørgsmål 1 omhandlede situation er den pågældende nationale lovgivning afgørende for, om det forhold, at vedkommende modtager ydelser i anledning af, at hans seneste beskæftigelse er ophørt, medfører, at han tillægges status som lovpligtigt forsikret.

Sagens omkostninger

20 De omkostninger, der er afholdt af den nederlandske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan

ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt af Centrale Raad van Beroep ved kendelse af 31. august 1988, for ret:

1) **Artikel 13, stk. 2, litra d), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), finder ikke anvendelse i tilfælde, hvor en person endeligt er fratrådt en medlemsstats tjeneste og derefter sammen med sin ægtefælle har taget bopæl i en anden medlemsstat, hvor vedkommende ikke udøver nogen erhvervsmæssig virksomhed eller på andet grundlag er omfattet af en social sikringsordning.**

2) **I den i spørgsmål 1 omhandlede situation er den pågældende nationale lovgivning afgørende for, om det forhold, at vedkommende modtager ydelser i anledning af, at hans seneste beskæftigelse er ophørt, medfører, at han tillægges status som lovpligtigt forsikret.**

Due Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco Kakouris Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 21. februar 1991.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

O. Due
Præsident